

ಯೋಗಿ ಅರವಿಂದರ ತಮ್ಮ ಬಾರೀಂದ್ರ ಘೋಷ ಅವರಗೂಡ ೧೯೦೭ ರ ಸುರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇವರು ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ತರುಣರಿಗೆ ಪಿಸ್ತೂಲಿನಿಂದ ಗುರಿ ಹೊಡೆಯುವ ಹಾಗು ಬಾಂಬು ತಯಾರಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಇಟಲಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರ ಮ್ಯಾಝಿನಿ ಗ್ಯಾರಿಬಾಲ್ಡಿ ಮೊದಲಾದವರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮ್ಯಾಝಿನಿ ಕೃತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ೧೯೦೭ ರಲ್ಲಿ ಶರೀರದಿಂದ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪಿಕ್ಕೆಹಿಂಗೆ ಮಾಡುವ ಚಳವಳಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ರಭಸದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಪುಣೆ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಇವು ಆಂದೋಲನದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತರುಣರು ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸೆರೆಮನೆ ಕಂಡರು. ಅವರು ಬಂಧನದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಗು ಜೇಲಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗುವಾಗ “ವಂದೇ ಮಾತರಮ್” ಎಂದು ಜಯಘೋಷ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವರು ವಂದೇ ಮಾತರಮ್ ಕೈದಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರಿಗೆ ದಂಡವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀ. ಗೋವಿಂದರಾವ ಯಾಳಗಿ, ಪಾಚ್ಲಾಪೂರದ ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಜೋಶಿ ಮೊದಲಾದ ಸುಮಾರು ೧೦-೧೨ ಜನರು ದಂಡ ತುಂಬದೆ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋದರು.

ದೇಶಪಾಂಡೆ ಹಣಮಂತರಾಯರ ಮೇಲೆ ಒಳಸಂಚಿನ ಖಟೆ

೧೯೦೯ ರಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಹಾಪುರದ ಪೊಲೀಕರ್ ಎಜಂಟ ಫೆರಿಸನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡುವ ಒಳಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅಂಗವಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಶ್ರೀ ಹಣಮಂತರಾವ ದೇಶ ಪಾಂಡೆಯವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೆ ಗುರಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀ. ಗಂಗಾಧರ ರಾವ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಹಾಗೂ ಗೋವಿಂದರಾವ ಯಾಳಗಿಯವರನ್ನೂ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಣಮಂತರಾಯರಿಂದ ಅವರ ಹೆಸರು ಒಡನುಡಿಸುವದು ಪೋಲೀಸರ ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೇ ಪೀಡಿಸಿದರೂ ಹಣಮಂತರಾಯರು ಒಟ್ಟೆಂದು ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಖಟೆ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಆ ಖಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಾಕ್ಷಿದಾರರಾದ ಶ್ರೀ. ಪಾಚಲಗ ಹಾಗು ನಾಗಪ್ಪ ಇವರನ್ನು ಯಾಳಗಿ ಗೋವಿಂದರಾಯರು ಪೋಲೀಸರ ಕಂಠ ತಪ್ಪಿಸಿ ಓಡಿಸಿ ಅವರು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಎಂದೂ ಸಿಗದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಪಾಚಲಗರು ಹರಿದ್ವಾರದ ಕಡೆಗೆ ಹಾಗು ನಾಗಪ್ಪನು ಹೊಸೂರ, ಗದಗ, ಬಮ್ಮಾಪೂರದ ಕಡೆಗೆ ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡಿರು ವಂತೆ ಗೋವಿಂದರಾಯರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ನಾಗಪ್ಪನು ಗೋವೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂದು ಸುದ್ದಿ ಮಾಡಿ ಪೋಲೀಸರು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿ ವಿಫಲರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಖಟೆಯು ಹಣಮಂತ ರಾಯರಿಗೆ ನಾಮಮಾತ್ರ ದಂಡವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಈ ರೋಮಾಂಚನಕರ ಘಟನೆಗಳ ವಿವರಗಳು ಆಗ ಸಿಗದ್ದರಿಂದ ೧ ನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.